

1. TEZ ÖNERİSİ

İyi hazırlanmış bir tez önerisi, esnek bir çerçeve çizdiği için tez çalışmasını kolaylaştırır ve verimli hale getirir. Tez önerisinde, verilen emek oranında ‘NE’yin, ‘NİÇİN’ ve ‘NASIL’ yapılacağı netleşir; tez ile ilgili zihin karmaşası ve bulanıklığının üstesinden gelinmiş olunur.

Tez önerisi ile tez projesi benzer olmakla beraber aynı değildir. Tez projesi tez çalışmalarının yürütülebilmesi için gereken teçhizat, sarf malzemeleri ve hizmet alımlarına maddi destek almak üzere bütçesi hazırlanarak ERÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi’ne (BAP) sunulan tez önerisidir. Güçlü bir tez önerisi tez projesi yapmayı kolaylaştırır.

Aşağıda bir tez önerisinde bulunması gereken bölümler açıklanmıştır. Tez önerisi hazırlanırken yönergenin birinci bölümünde açıklanan biçim ve görünüm şartları dikkate alınmalıdır. Tez önerisi şeffaf bir dosya içinde tek nüsha halinde teslim edilmelidir.

1.1. Kapak Sayfası

Tez önerisinin kapak sayfası tezin kapak sayfası ile aynı biçimde ve bu belgenin beşinci sayfasındaki örnek formata uygun olarak hazırlanır.

Kapak sayfasında yer alan tez başlığını oluştururken bazı ilkelere dikkat etmek gerekir. Tez başlığı tezin konusunu, yani araştırma problemini (sorusunu/meselesini) açıkça belirten bir ifadedir. Çok uzun, anlaşılması güç ve çok genel adlardan kaçınılmalıdır. Başlık konuyu ifade edemeyecek kadar kapalı ve kısa olmamalıdır. Başlıktaki bütün kelimeler çok dikkatle seçilmeli ve birbiri ile ilişkileri dikkatle kurulmalıdır.

Tezin araştırma problemi yani odak noktası/ana teması ne kadar iyi belirlenmişse, başlık, tezin konusunu doğrudan yansıtacak ve etkili olacaktır.

1.2. Tezin Konusu

Her türlü akademik çalışmada ‘NE’yin ‘NİÇİN’ ve ‘NASIL’ (3 N kuralı) yapılacağını bilmek ve netleştirmek çalışmanın mahiyetini ve istikametini belirlemek bakımından önemlidir. Araştırmacı bu sayede, neyin peşinde olduğunu ve buna nasıl ulaşacağını bilincinde olarak işe başlamış olur. Bu üç soru (Ne?, Niçin? ve Nasıl?) konusunda durulmadan, belli bir netliğe ulaşmadan yola çıkan kimseler karşılaştıkları veri malzemelerinden hangilerini, nerede kullanacaklarını bilemezler ve ortaya başarılı bir ürün koyamazlar. Bu bakımdan Ne?, Niçin? ve Nasıl? Sorularına ilişkin cevapların tez çalışmasının omurgasını oluşturduğu söylenebilir. Bu üç soru ve verilen cevaplar tezin GİRİŞ bölümünde yer alır.

NE? Sorusuna verilecek cevap, tezin konusunun ne olduğunu belirlenmesine yönelik bir sorudur. Tez konusunun netleştirilmesi ve açık bir biçimde ifade edilmesi gerekir. Konunun netleştirilmesi ise, araştırma meselesinin/sorusunun/probleminin açık bir şekilde ifade edilmesi ile sağlanır. Tezin konusunu yazarken laf kalabalığından kaçınmalı, araştırmacı bu konu ile olan derdini, meselesini yani ulaşmak istediği bilginin ne ile ilgili olduğunu açık ve seçik belirtmelidir. Araştırma, betimleyici (descriptive) ise araştırma problemi/sorusu/meselesi soru cümlesi halinde; araştırma açıklayıcı (explanatory) ise iddia cümlesi halinde formüle edilmelidir. Birbirleri ile bağlantılı olmak kaydıyla birden fazla

araştırma sorusu/meselesi ileri sürülebilir.

İyi belirlenmiş bir araştırma problemi/sorusu ile bilimin seçici olma özelliği yerine getirilmiş olur; böylece tezin konusu sınırlandırılır ve bu netlik tezin başlığına yansır. Bir araştırma sorusunun iyi belirlenebilmesi ise, konu ile ilgili kavramların açık bir şekilde tanımlanmış olmasına ve araştırmacının soyut olan kavramların gerçeklikteki somut karşılıklarını görececek biçimde özümsemiş olmasına bağlıdır.

Tez önerisinde bu başlık altında önce araştırma problemi açık bir şekilde ifade edildikten sonra araştırma probleminin yer aldığı konu hakkında bilgi verilmelidir.

1.3. Tezin Amacı ve Önemi

NİÇİN? Sorusu tezin amacını belirlemeye ve netleştirmeye yöneliktir. Akademik bir çalışmada ‘NE’yin yapılacağı, yani konunun belirlenmesi yetmez; ‘NİÇİN’ bu konunun yapılmaya, emek verilmeye değer bulunduğu da açıklanması gerekir. Tez önerisinde araştırmacının amacı/amaçları yani bu araştırmanın ‘NİÇİN’ yapılması gerektiğine ilişkin bilgiler burada verilir. Tezin konusu ile amacının farklı olduğu unutulmamalı ve konu amaç yerine yazılmamalıdır.

Tezin amacı gerekçelendirilmeye başlandığında tez konusunun öneminden ve/veya faydasından söz ediliyor demektir. Bu konuda yapılan çalışma ile elde edilen verilerin hangi problemlerin çözümünde kullanılacağı veya neden başka bir konunun değil de bu konunun ele alındığı gerekçeleri ile açıklanır.

Görüldüğü üzere tezin amacı ve önemi/faydası arasında adeta şeffaf bir çizgi vardır. Amaç belirtildikten sonra yapılan açıklamalar bir anlamda gerekçeler demektir ki, bu da tez konusunun önemi/faydasının belirtilmesi anlamına gelir. Tez önerisinin analitik olması gerektiğinden amaç ve önemin ayrıştırılması beklenir. İstenirse bu ayrıştırma bağımsız başlıklar altında yapılabilir.

Niçin? Sorusuna cevap aranırken, ilgilenilen konuda o ana kadar yapılan çalışmaların neler olduğundan haberdar olmak ve bu çalışmaların konuyu hangi noktaya getirdiğini göstermek gerekir. Kısacası, karanlığa taş atmamak için, NİÇİN? sorusuna verilecek cevabı literatür değerlendirmesi eşliğinde hazırlamak gerekir.

1.4. Literatür Değerlendirmesi

Tez önerisinde ve tezde yer alan ‘Literatür Değerlendirmesi’ kaynak listesi değil; adı üzerinde bir değerlendirme çalışmasıdır. Tezin konusu ile birinci dereceden ilgili çeşitli eserler incelenerek yapılan değerlendirmeler bu başlık altında yer alır.

Bilindiği üzere bilimsel bilgi birikim süreci içinde büyür. Bu yüzden her bilimsel çalışmada araştırmacı hem mevcut bilgi birikiminden faydalanmak zorundadır hem de çalışması ile birikime katkıda bulunması gerekir. Bu, aynı zamanda tezin özgünlüğünün gösterilmesi anlamına gelir.

Literatür değerlendirmesinde şu yol izlenir: Kaynağın bibliyografik künyesi tam olarak verildikten sonra eserde hangi konuların nasıl ele alındığı ve literatüre katkısının ne olduğu belirtilir. Hazırlanacak tezin, bunun dışında ne katkı sağlayacağı tez önerisinin ana teması/araştırma sorusu ile ilişkilendirilerek açıklanır. Her bir eser için yapılan

değerlendirmelerle tezin literatür içindeki yeri belirlenmiş olur.

1.5. Yararlanılabilecek Diğer Kaynaklar (Literatür Taraması)

Tez konusu ile birinci dereceden ilgili olmadığı için literatür değerlendirilmesinde yer almayan; ancak tez çalışmasında faydalanılacak olan kaynaklar liste halinde verilir. Liste tez boyunca izlenecek atıf sistemine uygun biçimde hazırlanır. ‘Kaynakça’ başlığı altında, tez önerisinin sonunda verilir.

1.6. Yöntem

NASIL? Sorusu ise yönetime ilişkin bir sorudur. Anabilim dalına ve araştırma tasarımına göre kullanılan yöntem değişir. Tezin hazırlanmasında izlenecek yöntem hakkında açıklayıcı ve tatmin edici açıklamaların yapılması gerekir. Literatür incelemesi, arşiv araştırması, saha araştırması (nicel yöntem, nitel yöntem veya bütüncül yöntem), deneysel çalışma gibi yöntemlerden hangisinin veya hangilerinin kullanılacağı belirtilmeli, tezin konusuna göre araştırmanın nasıl yapılacağı, araştırmanın izlediği safhalar, hangi araç ve materyallerin kullanılacağı, yeri ve zamanı da açıklanmalıdır. Ayrıca özellikle saha araştırmalarında seçilen veri toplama teknikleri ve araştırmanın kapsadığı alan (nicel yöntemde evren-örneklem, nitel yöntemde incelenen tipik durum) hakkında bilgi verilmeli, araştırmanın safhaları ve süresi de belirtilmelidir. Araştırma süresi ile ilgili ayrıntılı bilgiler ‘3.8. Çalışma Takvimi’ başlığı altında verilmiştir.

1.7. Geçici Plan (Taslak Plan)

Geçici plan bir araştırma tasarımının vazgeçilmez bileşenlerinden biridir. Araştırmayı düzenli bir şekilde yürütebilmek, çalışma takvimini oluşturabilmek ve literatür taramalarına yön vermek bakımından geçici plan yapılması gereklidir. Geçici plan, bir bakıma tezdeki ‘İçindekiler’in taslağıdır. Çalışma ilerledikçe geçici plan üzerinde bazı değişiklikler yapılabilir.

1.8. Çalışma Takvimi

Çalışma takvimi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen normal süre esas alınarak hazırlanır. Çalışma takviminde yöntem başlığı altında belirtilen aşamaların, yani araştırma boyunca yapılacak olan faaliyetlerin süresi belirtilir. Özellikle deneysel yöntem ve saha araştırması yöntemlerinde araştırma safhalarının, yani araştırma boyunca yapılacak olan faaliyetlerin adım adım belirtilmesi çalışma takviminin daha kolay yapılmasını sağlar.

Aşağıda sosyal bilimlerde nicel yönetime (survey) göre düzenlenmiş çalışma takvimi yer almaktadır (anketi oluşturma aşamasından önce ‘derinlemesine görüşme’ aşaması araştırma tasarımına göre yapılan bir tercih meselesidir).

ÖRNEK ÇALIŞMA TAKVİMİ

FAALİYETLER	AYLAR																		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Literatür taramaya devam	x	x	x	x	x	x	x	x											
Kaynakları okuma ve not alma	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				
Tez konusunun netleştirilmesi ve geçici plan		x	x																
Evren belirleme ve örneklem seçimi			x																
Derinlemesine görüşmeler			x	x															
Derinlemesine görüşmelerin analizi				x	x														
Anket hazırlama					x	x													
Ön uygulama (anket)							x												
Anketin son şekli							x	x											
Araştırma verilerinin toplanması/ anket uygulama									x										
Veri girişi ve analizi										x	x								
Tez yazımı												x	x	x	x	x	x	x	
Tezin Enstitüye teslimi																			x

2. TEZİN KISIMLARI (TEZİN YAPISI)

Tez; açıklayıcı bilgiler veren ön kısım, tezin ana gövdesini oluşturan metin kısmı ve destekleyici bilgilerin yer aldığı son kısım olmak üzere üç kısımdan oluşur. Tezin metin kısmında tezin bölümleri ve bölümleri oluşturan ana bölümler alt başlıklar ve ara başlıklar şeklinde gösterilerek yer alır.

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
..... ANABİLİM DALI
..... BİLİM DALI

TEZİN ADI
(Yüksek Lisans/Doktora Tez Önerisi)

Hazırlayan Adı ve SOYADI

Danışman Unvanı, Adı ve SOYADI

Ağustos 2021

KAYSERİ